

Τελικά είναι κτήριο ή κτίριο; Νιώθω ή νοιώθω;

[Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Εκπαίδευση](#)

Συζητήσεις επί συζητήσεων και διαφωνίες επί διαφωνιών σε σχέση με την ορθογραφία κάποιων λέξεων, οι οποίες πέρασαν στην καθημερινή χρήση της γλώσσας μας, με δύο διαφορετικούς τρόπους γραφής.

Ο σωστός τρόπος, ωστόσο, είναι πάντα ένας, και σύμφωνα με τον Καθηγητή Γλωσσολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, Γεώργιο Μπαμπινιώτη, αυτός ο τρόπος καθορίζεται από την ιστορική ορθογραφία της λέξης.

Στην Ελληνική δηλαδή, όπως και στις περισσότερες άλλες εθνικές γλώσσες (Αγγλική, Γαλλική, Γερμανική, Κινεζική, Ιαπωνική κ.ά.), γράφουμε τις λέξεις όχι ακριβώς όπως τις προφέρουμε σήμερα, αλλά όπως γράφονταν παραδοσιακά σύμφωνα με την ιστορία κάθε λέξης και την ορθογραφία της από τότε που εμφανίζεται στην ιστορία μιας γλώσσας.

Στις περισσότερες περιπτώσεις η ιστορική ορθογραφία, λέει ο Καθηγητής, συμπίπτει με αυτό που ονομάζουμε ετυμολογία της λέξης, δηλ. με «την αληθή προέλευσή» της (έτυμος = αληθής). Έτσι όταν ο Άγγλος προφέρει «νάιτ» και γράφει knight «ιππότης», είναι γιατί γράφει τη λέξη με την ιστορική (και όχι τη φωνητική) ορθογραφία, την γράφει όπως προφερόταν παλιά (κνιχτ) στις γερμανικές γλώσσες σύμφωνα με την (ετυμολογική) προέλευσή της.

Ας δούμε όμως μερικές από τις πιο συνηθισμένες ορθογραφικές διαφωνίες της ελληνικής γλώσσας και ποιος τελικά είναι ο σωστός τρόπος γραφής τους, σύμφωνα πάντα με τη θέση του πλέον ειδικού στο θέμα, Γιώργου Μπαμπινιώτη.

Κτήριο ή κτίριο;

Το σωστό είναι κτήριο. Το κτήριο γράφεται με -η-, γιατί είναι από το ευκτήριον

(οίκημα) «οίκος προσευχής». Το ρήμα κτίζω δεν μπορεί να δώσει παράγωγο σε -ριος που να δικαιολογεί γραφή με -ι- (κτίριο), η δε παρετυμολογική σύνδεση με το κτίζω ως εξήγηση θα αποτελούσε ερμηνευτικό τέχνασμα.

Εταιρεία ή εταιρία;

Το σωστό είναι εταιρεία. Το εταιρεία γράφεται σωστά με -ει- ως θηλ. (εταιρεία) του αρχ. επιθέτου εταιρείος, και όχι ως παράγωγο του εταίρος, οπότε θα ήταν εταιρία (για θηλυκά από επίθετα πρβλ. φίλιος - φιλία, πλατύς - πλατεία κ.ά.).

Αυγό ή Αβγό;

Το σωστό είναι αβγό. Το αβγό έχοντας τους φθόγγους βγ από φωνητική εξέλιξη, γράφεται κανονικά με -β- (τα ωά > ταουα > ταγουά > ταουγά > ταβγά > τ' αβγό).

Αυτί ή αφτί;

Το σωστό είναι αφτί. Όπως και το αβγό, έτσι και το αφτί (τα ωτία > ταουτία > ταφτία > τ' αφτί).

Γλείφω ή γλύφω;

Το σωστό είναι γλείφω. Το γλείφω γράφεται με -ει- (άλλο είναι το γλύφω με -υ- απ' όπου το γλύπτης), γιατί παράγεται από το αρχ. εκλείχω (λείχω σημαίνει «γλείφω») με -φ- αντί -χ- κατά το αλείφω.

Αντιπροσωπεία ή αντιπροσωπία;

Το σωστό είναι αντιπροσωπία. Η λέξη είναι παράγωγο της λέξης αντιπρόσωπος και όχι του αντιπροσωπεύω.

Γλυτώνω ή γλιτώνω;

Το σωστό είναι γλυτώνω. Το ρήμα γλυτώνω προέρχεται απ' το μεσαιωνικό ρήμα εκλυτώνω που σημαίνει ελευθερώνω, χαλαρώνω, το οποίο προέρχεται με τη σειρά του απ' το αρχαίο ελληνικό επίθετο ἔκλυτος που σημαίνει αφημένος ελεύθερος, χαλαρός.

Νοιώθω ή νιώθω;

Το σωστό είναι νιώθω. Το μεσαιωνικό ρήμα νιώθω προέρχεται από τον μεταπλασμένο τύπο γνώθω του αρχαίου ρήματος γινώσκω. Η λέξη ορθογραφείται κανονικά με -ι- (νιώθω), η δε γραφή με -οι- (νοιώθω) οφείλεται σε εσφαλμένη σύνδεση με τη λέξη έννοια.

Ξύδι ή Ξίδι;

Το σωστό είναι **ξίδι**. Η λέξη προέρχεται από το υποκοριστικό της αρχαιοελληνικής λέξης όξος, δηλαδή από το οξίδιον και όχι από το οξύς. Επομένως το σωστό είναι ξίδι.

Συγγνώμη ή συγνώμη;

Το σωστό είναι **συγγνώμη**. Η λέξη προέρχεται από το «συν + γνώμη» (συν + γινώσκω: έχω την ίδια γνώμη με κάποιον, αλλάζω γνώμη, μετανιώ). Το «ν» αφομοιώνεται από το «γ» που ακολουθεί και μετατρέπεται και αυτό σε «γ». Επηρεαζόμενοι από την προφορά της, όπου το «γγ» ακούγεται ως ένα «γ», παραλείπουμε και στον γραπτό λόγο το ένα από τα δύο «γ». Έτσι όμως αλλοιώνουμε την προέλευση της λέξης αφού προέρχεται από το «συν + γνώμη» και όχι από το «συ + γνώμη».

Με πληροφορίες από “Το Βήμα”, Λεξικόν Νέας Ελληνικής Γλώσσας Μπαμπινιώτη